

kem krajského soudu v N. ze dne 20. října 1938, č. j. Tk V 472/38-29, prominut dvojnásobek doby uvedené v čl. II uvedeného rozhodnutí vlády, tedy celkem šest měsíců. Otázkou, jak dlouho odsouzený ve vojenské službě zůstal, zejména zda při druhém nastoupení dne 24. září 1938 byl ještě téhož dne propuštěn, jakož i otázkou, o jaký druh vojenské služby šlo, není třeba se zabývat, ježto, jak dovozeno, stačí podle čl. IV zmíněného rozhodnutí vlády, když vinník v uvedené době byl k činné vojenské službě povolán a také ji nastoupil, kterýmžto podmínkám odsouzený také plně vyhověl.

Jsou proto jak usnesení krajského soudu v N. ze dne 9. ledna 1939, č. j. Tk V 472/38-38, a ze dne 25. dubna 1939, č. j. Tk V 472/38-62, tak i usnesení vrchního soudu ze dne 7. února 1939, č. j. Tsv 23/39-3, a ze dne 12. května 1939, č. j. Tsv 211/39-1, protizákonná, ježto porušují čl. IV rozhodnutí vlády ze dne 7. října 1938, čís. IV, a to v neprospěch obžalovaného, a bylo je nutno u vyhovění zmateční stížnosti na záštitu zákona, podané generální prokuraturou, jako zmatečná zrušiti podle § 292 tr. ř.

Důsledkem toho se staly bezpředmětnými jak nahoře zmíněný rozklad odsouzeného do zmíněného usnesení vrchního soudu ze dne 12. května 1939, č. j. Tsv 211/39-1, tak i vyřizující jej usnesení krajského soudu v N. ze dne 29. července 1939, č. j. Tk V 472/38-75, a vrchního soudu ze dne 1. srpna 1939, č. j. Tsv 337/39-1, a bylo proto nutno i tato posléze uvedená obě usnesení, která pozbyla právního podkladu, rovněž zrušiti a uznati ihned právem, jak se stalo, a naříditi krajskému soudu v N., aby po zákonu dále jednal a zejména, aby neprodleně zařídil propuštění odsouzeného z trestu.

Čís. 6358.

O stavu nouze ve smyslu § 2, písm. g) tr. zák. lze mluvit jen tehdy, bylo-li jedinou pohnutkou pachatelova jednání přítomné nebezpečí, hrozící bezprostředně nějakému právnímu statku, které nebylo lze odvrátiti jinak, než spácháním trestného činu, neměl-li pachatel právní povinnost snášeti hrozící poruchu, ani se do stavu nouze úmyslně nepřivedl, a je-li zároveň hodnota zachráněného statku vyšší, než hodnota statku dotčeného trestným činem.

(Rozh. ze dne 12. září 1939, Zm II 192/39.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku krajského soudu jako soudu porotního, jímž byla obžalovaná A. zproštěna podle § 334 tr. ř. obžaloby na ni vznesené pro zločin vraždy prosté podle §§ 134, 135, čís. 4 tr. z., výrok porotců na otázku hlavní a otázky po ní následující a na něm spočívající zprošťující výrok soudu zrušil a odkázal věc do příštího zasedání porotního soudu k opětovnému projednání a rozhodnutí.

D ů v o d y:

Zmateční stížnost státního zastupitelství uplatňuje jako zmatek podle § 344, čís. 6 tr. ř., že porotní soud porušil předpis § 319 tr. ř. tím, že přes odpor veřejného žalobce položil porotcům k hlavní otázce, znějící na zažalovaný zločin vraždy prosté podle §§ 134, 135, čís. 4 tr. z., dodatkovou otázku, zda obžalovaná spáchala čin v hlavní otázce uvedený z neodolatelného donucení. Zmateční stížnost je plně odůvodněna.

Podle jasného znění § 319 tr. ř. a podle ustáleného rozhodování smí porotní soud dáti porotcům dodatkovou otázku ve smyslu § 319 tr. ř. jen tenkrát, když tvrzené okolnosti, předpokládajíc, že jsou pravdivé, skutečně plně odpovídají zákonným znakům příslušné okolnosti trestnost vylučující a je naplňují. Není-li tohoto předpokladu, n e s m í porotní soud položit tuto otázku, aby neuváděl porotce v omyl. Je proto porotní soud povinen vždy zkoumat, zda tvrzené skutečnosti, t. j. ať již obžalovaným samým tvrzené, nebo alespoň kladnými výsledky průvodního řízení napověděné, naplňují onu zákonnou podstatu, s níž zákon spojuje účinek trestnost vylučující nebo rušící, tedy v souzeném případě zákonnou podstatu stavu neodolatelného donucení.

Zákon sice vymezuje obsah pojmu neodolatelného donucení, ale z porovnání s předpisem o nutné obraně, s ním v § 2, písm. g) tr. z. rovnocenně spojeným, a z označení »donucení neodolatelné« vyplývá — a na tom názoru se ustálila i soudní rozhodování a nauka — že o trestnost vylučujícím, správně trestný čin omlouvajícím neodolatelným donucení (stavu nouze) mluví lze jen tehdy, jestliže:

- a) pro nějaký právní statek hrozí porucha přímo, přítomně a bezprostředně a hrozící nebezpečí je jedinou pohnutkou spáchání činu,
- b) nelze tuto poruchu odvrátiti jinak, leč právě spácháním trestného činu,
- c) právní statek zachráněný trestným činem je cennější než právní statek trestným činem dotčený,
- d) není tu zvláštní právní povinnosti snášeti hrozící poruchu,
- e) pachatel se sám do stavu nouze úmyslně nepřivedl.

Schází-li i jen jediná z těchto zákonných podmínek, nelze mluvíti o stavu neodolatelného donucení. Nutno proto zkoumat, zda byly při hlavním přeličení porotním obžalovanou tvrzeny, nebo zda jinak vyšly najevo skutečnosti naplňující veškeré zákonné znaky stavu neodolatelného donucení, jak byly právě uvedeny. A tu z výsledků hlavního přeličení porotního osvědčených obsahem zápisu o něm plyne jasně, že nebylo ani obžalovanou tvrzeno ani nevyšlo najevo, že by zde byly podmínky stavu neodolatelného donucení uvedené nahoře pod a), b).

Obžalovaná se u hlavního přeličení porotního odvolala na své dřívější výpovědi v řízení přípravném a nutno proto vycházeti se souhrnu jejích výpovědí, pokud je při hlavním přeličení v určitém bodě nezměnila. Obžalovaná udala, že neměla před činem z čeho žiti, byla úplně bez peněz, neměla kde bydleti, nikdo ji nechtěl s dvěma dětmi vzít do služby, nemanželský otec druhého dítěte jí žádné peníze neposílal, svému

otci nesměla přijíti na oči. Byla v hrozné nouzi, nic jiného než usmrtiti druhé dítě, jí nezbývalo. O tom, že jsou útulky pro takové děti, nevěděla. Za tohoto stavu věci mohlo by se mluvit o stavu neodolatelného donucení pouze tehdy, kdyby v době spáchání činu byl býval bídou, to jest hladem, přímo a bezprostředně ohrožen život obžalované nebo jejích dětí a obžalovaná v tomto okamžiku mohla tomuto nebezpečí čeliti pouze zavražděním svého mladšího dítěte. To ovšem obžalovaná netvrdila. Starší své děcko, dceru A., narozenou dne 21. ledna 1933, neměla obžalovaná, jak z její výpovědi vychází najevo, v osudné době u sebe a nechávala ji vždy, když byla někde ve službě, u rodičů, takže o toto dítě bylo pro přítomnou dobu postaráno. Nemanželský otec tohoto dítěte složil pro dítě k poručenskému soudu jednou provždy částku 2.500 K, z níž bylo obžalované za souhlasu poručníka uvolňováno na nejnutnější výdaje. Kdyby byla tomuto dítěti hrozila smrt hladem, byl by poručník zakročil u poručenského soudu o nutné opatření. Druhé dítě obžalované, syn J., narodilo se dne 21. července 1938, takže v době činu dne 27. srpna 1938 je obžalovaná živila ještě kojením, takže dítěti rovněž nehrozila smrt hladem. Pokud jde o obžalovanou samotnou, bydlela s mladším dítětem u F., manželky dělníka v S., která se jí ujala. Obžalovaná sice udala, že F. chtěla, aby jí něčím přispěla, ale netvrdila, že by jí snad byla F. vyháněla. Podle své obhajoby obžalovaná se obávala nouze a bídy pro sebe a své děti teprve v budoucnosti, ale netvrdila tím ještě, že v přítomnosti byl její život a život jejích dětí bídou a nouzí přímo a bezprostředně v době spáchání trestného činu ohrožen a že nebylo pro ni jiného východiska, než usmrtiti své mladší dítě, aby zachránila sebe a své starší dítě před smrtí hladem. Obžalovaná udala výslovně, že na cestě za nemanželským otcem mladšího dítěte odpočívala na břehu potoka a zamyslívala se nad svým životem a že jí stouplu do hlavy, jaký smutný život prožila a co všechno jí v životě ještě čeká. Pomyslívala si, že nemá nikde zastání, že matku již nemá a že otec jí stále vyhrožuje, že ji zabije, a že už od něho hodně vytrpěla. A tu se najednou bez dlouhého rozmyšlení rozhodla, že dítě hodí do vody. Z toho je patrné, že obžalovaná těsně před činem neuvažovala vůbec o tom, zda by bylo možné jiné východisko z celé situace, nýbrž že jednala z jakéhosi světobolu, z roztrpčení nad svým smutným životem a z obavy před tím, co zlého jí a její děti v b u d o u c n u ještě čeká. Tvrzení obžalované samotné neobstahuje tudíž v sobě zákonné znaky stavu neodolatelného donucení. Pokud obhájce uvedl k odůvodnění svého návrhu na položení dodatkové otázky na stav neodolatelného donucení, že obžalovaná jednala také ze strachu před otcovými vyhrůžkami, nemá toto jeho tvrzení v obhajobě obžalované opory, protože obžalovaná udala pouze, že se otec na ni zlobil pro její nemanželské děti a že jí vyhrožoval, že ji zabije. Ani výsledky průvodního řízení nenasvědčují v ničem, že obžalovaná v době spáchání činu byla ve stavu neodolatelného donucení podle § 2, písm. g) tr. z., naopak některá z nich svědčí o opak. Tak svědkyně F. udala, že z milosrdenství vzala obžalovanou s mladším dítětem k sobě a nechtěla od ní za to nikdy ani halěr, naopak dávala jí i něco od jídla. Obžalovaná v té době někde vypomáhala a tím si opatrovala potřeby

k životu.¹ Vybízela sice obžalovanou, aby si hledala nějaké místo, protože se bála výčitek se strany svého muže, až se vrátí z vojny, ale nevyháněla ji. Obžalovaná zůstala u ní po činu ještě čtrnáct dní, až si našla službu. Tato výpověď svědčí tomu, že obžalovaná pro přítomnou dobu byla s mladším dítětem zaopatřena. Ostatně doznala obžalovaná, že věděla v té době o místě, kde by dostala 160 K, ale prý tam žádná služka nevydržela. Zbývalo jí tudíž ještě jiné východisko, třebaš ne výhodné, než usmrcení dítěte.

Vzhledem k tomu nebyl porotní soud vůbec oprávněn dáti porotcům dodatkovou otázku na stav neodolatelného donucení podle § 2, písm. g) tr. z. a učiniv tak přes to, porušil předpis § 319 tr. ř. a zatížil tak rozsudek zmatkem podle § 344, čís. 6 tr. ř.

Poněvadž porotci odpověděli kladně na hlavní otázku znějící na zločin vraždy prosté podle §§ 134, 135, čís. 4 tr. z., musilo by — nebyti zmíněné dodatkové otázky — dojiti na základě tohoto výroku porotců k odsouzení obžalované pro uvedený zločin. Poněvadž však porotní soud v důsledku kladné odpovědi na dodatkovou otázku na stav neodolatelného donucení podle § 2, písm. g) tr. z. vynesl rozsudek zprošťující, je nepochybně patrné, že zmateční stížnosti právem vytýkaná formální vada působila na rozhodnutí způsobem obžalobu zkracujícím. Veřejný žalobce se také — jak jest patrné ze zápisu o hlavním přelíčení — této vadě vzepřel a ihned po vyhlášení rozhodnutí porotního soudu, že otázka dodatková bude položena, si vyhradil z tohoto důvodu podání zmateční stížnosti, takže jsou splněny předpoklady, stanovené v posledním odstavci § 344 tr. ř. pro uplatnění důvodu zmatečnosti podle § 344, čís. 6 tr. ř.

Odůvodněné zmateční stížnosti bylo proto vyhověno, výrok porotců na hlavní otázku a všechny další otázky a na něm založený zprošťující výrok porotního soudu zrušen a věc odkázána do příštího zasedání porotního soudu u téhož sborového soudu, aby ji znovu projednal a rozhodl.

Čís. 6359.

Příslušníci pracovních útvarů (vládní nařízení čís. 223/1938 Sb. z. a n.) podléhají, jsou-li splněny i ostatní podmínky příslušnosti vojenského trestního soudu, zejména podmínky ustanovení § 12, odst. 1, a § 16, odst. 1 voj. tr. ř., vojenské soudní pravomoci, pokud jde o soudně trestné činy, které spáchali v době od presentace do pracovního útvaru až do ukončení poměru založivšího vojenskou soudní pravomoc.

(Rozh. ze dne 13. září 1939, Zm II 174/39.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl zmateční stížnosti obžalovaného do rozsudku krajského soudu, jímž byl stěžovatel uznán vinným zločinem krádeže dílem dokonané, dílem nedokonané podle §§ 171, 174 IIc), 176 IIa) tr. z., zrušil napadený rozsudek jako zmatečný a vrátil věc nalézacímu soudu k novému projednání a rozhodnutí.